

A

191
—
—
VI.

A Debreceni disputa másolata a
XIX. sz. végéről.

1 - 52 számított levél (háttérképek ábrák)

A R. N. K. Akadémiáján Kolozsvár Felejtendő
3. sz. könyvtár

Jelent: 1362

1
Az Erdélyi uni-
versusok Püspöke
nek David Fe-
rentnek, Chari-
anus Seinesnek,
is Olosz Doctor
Vlandreila György
nek, a M. Ország
Papistákkal egy
mint Péter Püspök
kel, György Kárdi-
nállal, Vicarius
Pállal való

Vallások Vélkedése
Melyben jelen voltanak:
a Király M. Lapollya
Seines Sigmund, Se-
kány, Tölgy József, Má-
ty Biró, Gál Biró,
M. Országnek, és Jo-
zsef Rendi. tartatott
Debráczenben 1564^{ben}

Péter Püspök magára bocsát.

Oh boldogságos Szent Ste-
romság! Te Sz. Fiadért
hála legyen neked, hogy
engemet nyavallyás bá-
nóst illyen jó szentes-
séssel szenteltél, e világon
gazdagággal megál-
dottál, bűnöködm
mindennel, és miképpen
a szép halatska a
vízben nagy gyönyörű-
ségben él, én is szintén
azonképpen élek, hitem
nevem oly nagy van,

2
hogy majd ama bolts
Alexandernek sem volt
nagyobb, - bizonyára
ked az állapotomat
meg tekintem, akár
mely királynál is bol-
dogabb vagyok, mert
neki az ország gond-
ja vagyok, de nekem
semmi effélére gondom
nincsen. - szellem, beszél-
lek valámit Vasárnapi
a' vak Parasztvágnak,
is hetedszaka aztán
csak nyugodom. Telési-
gem gyenge vagyok,
gyesnekem is szép,
vagnak - élek mint az
úr, de majd ki megyek
a' kertbe, onnét aztán
a' Halastóhoz ballagok,
még az ebédet el késettí
a' Vakáts. - De mitsoda
tsengést pengést hallok,
azt gondolom, hogy Kar-
dinal György uram jó,
mert a' Paraszt nem
jár olyan csengéssel,
pengéssel. - Hamar te
Dékány léss ki.

Dékány felől: Ennekem
agy teltzik, hogy György
Kardinal uram jó,
mert Várad felől
nagy port látok, és az,
abott egy szeltiben negy-
szép lovat a' Kótnál állt,
de úgy teltzik, hogy a'
Paple süveg nem Pá-
pista méltón áll a'
fejben. -

Péter Püspök: De jó Dé-
kány, méknyon áll
a' Pápista Pap fejben

3
a' karomás-süveg, hogy
csak a' süveg állásától
is meg tudod választani
a' Párista Papokat
a' több Papoktól?

Dékány: Meghídjé Urasá-
god, hogy a' Luther Papoknak
oly délin áll a' süveg a'
fejekben, mint hapsdon a'
Halpaz a' vitéző népek
fejében; de a' szegény Pá-
rista Papoknak még a'
sél is gyakorta kifújja
fejükről; de osztán azt
is vettük észünkbe mi
Parasztok, hogy a' mos-
tani Luther Papok a'
szép Gazda Asszonyra,
Kobira és jó Lőrke igen
soktának vágnak, és e-
zért bizonyos, hogy igen
orrol rájuk a' Község.

Péter Püspök: No kadi-
békét most az efféle be-
szédnek; mert a' kapu
meg zárdult, tekintsi ki!

Dékány: György uram
volt, Ja' kit a' por alatt
láttam.

György Károlinál: Egés-
séggel vágyákos uram!
Ismered-e a' jó napot
vágyákosnak, mint va-
gyon vágyákosnak Háza-
népe?

Péter Püspök: Te is legy
egészségesen szerelmes uram!
mint vagy? hogy vagy? tor-
metté a' köllő? En Isen
akarattya'ból egészségesen
vagyok, melyet neked is
kívünek Egyházi Ura-
imékkal együtt.

György Károlinál: No hadd

erjen a szülő, bizony a
kisebbség gondom is na-
gyobb annál, oly dolgot
esett most, mely bizony
soha is nem esett itt
Debretzen városában és
meg Magyarországon sem.

Péter Püspök: Mi dolgot
a szent Silek Istene? [?]
Kam ugyan el hűlél belé,
mintha egy eseter vízzel
öntöttek volna le. -

György Kardinál: No
Istenemre mondom, a
mint hozzánk fogtak,
el felejtetik velünk a
sz. Silek Istent. -

Péter Püspök: Azt is meg
láttuk portán, de mit
dolgozik, mond meg az
Istent, náim ugyan nem
lehetek jó belé. -

György Kardinál: Ez
hogyan tudom Eörlébe
mitsoda eretnek Doctor
jött, kit is Blandrát a
Györgynek hívna, bár
Isten el vesztette volna,
mert azt mondogatta, hog-
yak egy az Isten, és
David Ferentzet is ma-
ga mellé hajtotta, - jaj
bizony elsenünk! Im-
soha Proféta nem vol-
tarn, de meg láttuk tag-
ságod, hogy igen nagy
ségeit vallunk, mert
immár az én Hegyem-
ben is vagynak ollya-
nok, kik melléje állot-
tak, és ugyan azt mond-
ják, hogy a sz. Háromság
nincs a Bibliában. -

Péter Püspök: Bizony

mondom, hogy ugyan
meg aluvék a' vér bennem
s ha' inam is más alig
lir, s mit kell toleked-
nem? tudjác Vicarius
uram?

György Kardinál: Tudjác
s' d'ota nem is ett b'jába.
mert egy Paraszt Embert
hozzája ment volt, s azt
kérdezte: Vanc' a' sz: Há-
romság a' Bibliában
meg írva? s hogy meg
nem mutatla neki,
meg pisongatta a' vák
Paraszt s ugy ment el
tölle mostan immár
sem kiin sem ben nem
lehet; söt ugyan butusit
is adottak neki. -

Péter Püspök: Valyon e
tudományt be' vette
a' Király fia exen eret-
nek, Bostiktól, mert
immár majd megha-
ragzom.

György Kardinál: Igenis
söt meg meg is parant-
solta, hogy Háromságos
istent s'ha senki jó
elotte ne prédikáljon.

Péter Püspök: Bizony
igen felek rájta, hogy
sintén ugy járunk mi
ez uttal, h'rint régen meg
egy szer a' Páristak! De
metsoda tanácsot ad
jó György uram, hogy
meg maradjunk a' mi
tisztességünkben nin-
den mű másháink-
kal? -

György Kardinál: En

6
Kagyságodnak egyéb ta-
nácsot nem tudok ad-
ni, hanem csak azt, hogy
hívassa be a Papokat
egyről egyig, eskettesse
meg erősen, hogy soha
egyebet nem vallanak,
hanem a mit urasá-
god vall és minden
Városoknak, Faluknak
mindenfélé isjanak, hogy
az efféle hitű Embereket
mennyire meg fogjanak
s meg igessék, ahol meg
találják; mert bizony
elhide uraságod, hogy
egy istentudatlan Paraszt
elhalt mindent ezen
Tudománnyal; oly igen
ragadozó ez, és arra
intünk, mindeneket,
hogy magokat megiják
tölleik; mert ha rá
vigyázunk, hitemre
mondom, hogy el esik
a jó Gazda Hosszú
Férből a Gyöngyös Parta.

Péter Püspök: Isten-
nek jó eszköze és tanácsa
ez! Mert bizony meg fo-
gadam, bezzeg fogyan-
jól tevő György Uram,
hogy hitre adta.

György Kardinál: Hogy
ne tennénk hirt? Mert
a Házamban sem ül-
hetek, úgy fut a sok
Parasztvagráim, hogy
egymást féri és azt kér-
lik: Hol van a Sz. Há-
romság a Bibliában?

Péter Püspök: Nem tudom,
Dialecticát, nem tudod
el hitetni ezt a pa-

rant bestiákkal?

György Kardinál: Iste -
nemre mondom, hogy
nem fog a parasztok
az efféle hazugság,
mert ha nemely va-
lami kis irást tud,
azonnal róla magya-
rázza, hogy nintsen a
sz: Háromság a Billi-
ában, mert sárgyságo-
tsak magyar költve-
ket nyomtatottat.

Péter Püspök: Mit tud-
tam bele, hogy e követ-
kezék belőle? soha
nem is gondoltam.

György Kardinál: Bi-
zony igen félek rajta, hogy
a Profetia rajtunk
bételjesedik.

Péter Püspök: Melyik
Profetia?

György Kardinál: Az
hogy a Papokat botokkal
kegyetlik a parasztok.

Péter Püspök: Ne fély.

György Kardinál: No
hamar is jön sárgyságo-
d a Papoknak levelet,
hogy jöjjenek be.

Péter Püspök: Immár
együnk, először.

György Kardinál: Csu-
dálkozom rajta, hogy
csak eziben his jut el sá-
godnak az étel, mi nem
essünk.

Péter Püspök: Nem ölhe-
tem meg magamotékel,
bizony ha el kesem is a
Papágtól, vagy on.

nekem már annyi hogy
uri módon élhetek
utánna.

György Kárdinál: De
most csak hadjon bé-
két uraságod becséle
teszédnek, én elmegyek,
mert az írtettem bala,
hogy valami Ifjak jönek
Hádyból rád, de ha
mind rajta vestem
is meg disputálok az
Eszesekkel.

Péter Püspök: En töllem
az a tanács, hogy soha
meg ne disputálg a'
Krisztust tagadó Bes-
tiakkal, hanem min-
gyárast meg fogasd
és meg bírtasd, hogy
mit keresnek?

György Kárdinál: Meg
fogadom a Nagyságod
szavát.

Péter Püspök: Isten vi-
solyen bekevel a te u-
tadban, a Papokat is
bistasd, és te magad
istannulj, én majd
biztosítottom a Convo-
catoriat.

György Kárdinál:
Né ülj fel Kotsis!
Isten hozza d. Nges
uram!

Péter Püspök: Isten
veled is, meny el bé-
kevel.

Literae Convocatoriae.

Hi egy Istentől, ki Atya, Fiú, Sz.:
Sélek, békességet kívánok ke-
gyelmeiteknek! az ő fia a,
Jésus Kristus által. En-
ki vagyok Péter Püspök, a
Római Damasius Fő Pap-
nak, Fő Pálya, Oremus
Barátnak, Társa, a Kent
Háromságna, alaxatos
szolgája. - Felföldi és al-
földi Papoknak, Kegyel-
mes ura és Püspökje. Itt
Debretzenben a Római
Széknek, Helytartója! ha-
gyom és parantolom a
Felföldi és al-földi Papoknak,
kik vellem egyetemben a
Háromságna, szolgál-
nak, hogy ezen Levélem
látván, mingyárt egybe-
gyűjjetek, mert most va-
lami Eretnekek támad-
tak Erdélyben, kik a
Háromság Istent meg-
tagadták, és immár
sok Papokat s Embereket
is elaltattak, és mostan
utban vagynak, segye-
resen rájuk akarják
jöni, és ugyan meg akar-
nak velünk disputálni,
azért mingyárt min-
den késedelem nélkül
eljöjjetek ide ha azt
akarjátok, hogy vala-
mi büntetés ne essék
rajtatok. - Mostan pe-
dig senmi disputáti-
óra való materiát
nem adok ki, mert vé-
lem elég pontot hoz-
nak azok, csak győz-
zük ragyi. - Félek rajta,
hogy ezuttal minden-
künk állapotja alább
esik, - mindezzáltal

10
meg ne ijedjétek, hanem
erőssen tanulmányotok, és
munkádon seám hal-
gassátok - a Sz. Három-
ság Istén úgy viselkedik,
hogy meg disputállyá-
tok véllék, és ha a Bib-
lia nem fog, mindgyá-
rást Papi hitközművel
meg alkórom, és úgy is
nyílnék, hiszen a nyere-
seg, mivel hallottam,
hogy a régi Papok mon-
dották, hogy mikor a
misével az Ordógot, el
nem iszhetik, tehát
Ternyen illattal fognak
horká, és úgy kergettek el,
azért tudjátok meg, hogy
a minéfnü illattya
haszna volt a Ternyen-
nek a misében, s ordó-
ízestben; éppen olyan
ereje hiszen az eny Papi
átközmű is azok előtt.
No legyetek jó légyekben!

Péter Püspök m.p.

Péter Püspök: Berzeg vé-
letlen dolgot esett rástunk,
Felséges Istén! Ki tud-
ta volna megmondolni,
soha bizony nem tudtam
válna megmondolni,
hogy a Sz. Háromság em-
beri találmany legyen,
én azt tudtam már,
hogy szintén megtisztult
az Isténnek Istya-
szentegyháza. - De
hallottam te Dikány!
siess jövel hamar!

Dikány: Hallom Uram,
és innét jelen vagyok.

Péter Püspök: Ezt a kis

11
Levelet hordozd el mind
a Felsőldi s. Alföldi Pa-
pokról, az én biró-
dalmam alatt valók-
nak, és mond meg
ugyan szaval is, hogy
igen siessenek, és ide
gyűljenek, minél ha-
márabb lehet, mert
külömben meg bunte-
tem őket.

Dékány: Meg mondom
azonképpen. -

Péter Püspök: Meg mond,
mert talán azt féllek,
hogy csak azért kíván-
tam, hogy meg vonjam,
attól most bár ne
gyűljenek, mert más
dolog van most, ne
menny elsielve, ne mulass.

Péter Püspök: Jaj! jaj!
jaj! Uram Isten! Isten
mintén most élhetek
vala beösvén szerént,
a Királynál is im
mely kegyes valék, és
mely áthatatlan volt
a szeréntse! bátor in-
kább sika ne tanul-
hattam volna, hogy
sem mint illgen kis-
sebség essek, bajtam!
Egész Magyarországban
tudósok nállam nem
tartnak vala, s azt
szégyellem, hogy én
att eszembe nem vöm,
hogy egy hitván Varga
beszédje szememre shány-
ni, mivel neki igen éles
elméje van, - más az
hogy kivált ha a Dia-
lecticától el álitnak

soha bizony mi a Sz: Há-
romságot meg nem bi-
zonyítottuk, mert a mi
Eleink is és a Pápa
meg vallottak, hogy
emberi találmány, és
hogy a Sz: Irásban nint-
sen. De a mint látom,
a Vicarius Pál kotsija
ez, a mely nagy sebessen
jö.

Vicarius Pál: Egésséggel
sagyságos uram!

Péter Jánosok: Fogadja
az Isten Hegyelmeinek,
beszég ugyan eljött, lám
mihet el iradtak a
lovak!

Vicarius Pál: Két oka
vagyona miért sebessen
jellein, a többi is érke-
nek mindjárt.

Elsöbben: Mert te Urasá-
god parantselta, hogy
hamar jöjjenek, s jöjtenek,
és jelen legyünk, azért
mentől bereményeben le-
hetett, úgy jöttünk, de
inné a Papok is a
Király is jelen van.

Másodok: Mert a
Papok után három, négy
mérföldnire jönnek az
Erdélyi Erceinek, Besti-
ák is és ma bizony
szemben lesznek velünk,
mert a Királytól leve-
lek, nagyon volna, hogy
meg kell disputál-
nunk velük.

Péter Jánosok: Jaj! Jaj!

Vicarius Pál: Hamar
hamar fogjátok meg

13
Uramot, mert majd le-
iti a betegség.

Dékány: Nem kell va-
la Hegyelmednek Vica-
rius Uram az himmon-
dással hirtelenkedni.

Vicarius Pál: Hamar,
hamar, hozzának hideg
vizet.

Dékány: Imhol a víz, mos-
dassa meg Hegyelmed o-
uraságát is egy kevésbé
tegye le, majd el fojja
mulotni betegségére
vissza áll.

Vicarius Pál: Engedek a
beszédnek; de imhol jó
György Kardinál uram a
Pápokkal, én dejekben
megyek.

György Kardinál: Joha-
nem tudom, ha őrök
hozzá-e az Erdélyi Bes-
tiákat, avagy az Istent;
de olyan igen közel jó-
nak utainunk, hogy
szabadon össze beszél-
gethettünk.

Vicarius Pál: Megmon-
dám a Fejedelmeknek, hogy
jönnek az Erdélyi Erd-
nekek, ám bizonyelűtől
a száraz korszak.

György Kardinál: Hada-
del az Istent.

Vicarius Pál: Ugy van,
most vesztetnek felük.

György Kardinál: No jó-
tellekre mondom, meg
beinényítettse magát,
mert feltölt most a
tréfáról! most egy
Inas csak egy kérdést

kérde tőlem, arra sem
tudék megjelenni neki,
és holnap bizony szem-
be szállnak velünk.

Vicarius Pál: Mind
be érkeztenek az ura-
ink is?

György Kardinál: Mind
előttem betsáltam bűnök
hogy amax Erdnekkel vol-
lek ne szelhassanak; most
ha villek, szelhettek vol-
na talán bizony mind
el hitelték volna mellől-
ünk; sőt még engemet is
majd kettősfélszest vala
amax Inas.

Vicarius Pál: Jólten
vélkedtél, hogy villek,
nem hagyta bészille-
ni, szál le a kotsiból,
jőjj be költvük fel Püs-
pök uramot, és lássunk
dolgunkhoz ottan.

György Kardinál: Men-
nyen el Hegyelméd előtt

Vicarius Pál: Hegyelméd menyer elől
Vicarius Uram: Mert én nem gyakorta
jártam abban a ház-
ban, a mint veszem ész-
re az uram fel költ

György Kardinál: Istén
adjon jól és gyorságednek
bizony gyakorta kezdem
vágyágedet tisztelni
és látogatni.

Péter Püspök: Bizonyára
nem bannam, ha en-
nél gyakorta látogat-
nál is, csak így né vol-
nék.

György Kardinál: No el
jötték mind a Püsp. Dancs?

Vicarius Pál: Mind itt
vagyunk és várjuk szál-

15
lásra osztattak, de az
Erdélyi Eretnek Bes-
tiák, Jéjjen a Fő Biro
házához szállottak.

Péter Püspök: Megire-
nem, hogy onnan men-
ten ki lixzek! Eredj

+ Dékány: mond meg
a Bírónak, küldje ki
más szállásra az Eret-
neket onnét, ne tűz-
hosszenk ott.

Dékány: Tekintetes Biro-
uram! azt iseni Kegy-
mednek Püspök uram
é Nagysága, hogy ezeket
az Eretneket házatól
más szállásra küldje
és tsak velek se bészél-
jen.

Biro: Szerelmeségem
fia Dékány: mond
meg Püspök uramnak
é Nagyságának, bízom
on nem küldöm; sőt
meg velek eszem, iszom.
mert én ez Emberekben
semmi oly dolgot nem
esmerék lenni, melyest
őket Házaamtól el-
küldeni küldenem; sőt
meg Eretnekeknek
sem mondom, inkább
a megfeszült Jézus
Krisztus igaz és hív szed-
gáinak és Tanítván-
nyainak esmerem,
mondom és vallom;
ezeket rendszerint meg-
mondjad é Nagysá-
gának Püspök uram-
nak, és ugyan az egész
Városnak kijelentem
mondom ezt, hogy ha az
holnapi napon meg

16
győzhetik őket jó, ha pedig
nem, a mi kengerünket
többé nem essz.

Dékány: Jól értem Bíró
uram szavait.

Bíró: Ugyan e szerint
mond is meg.

Dékány: Nagyságos uram,
az hová, Nagyságod en-
gemet küldött volt, abban
eljártam.

Püspök: Talán min-
gyárt kikergeti az ért-
nekeket?

Ricarius Pál: Bizony én
is azt gondolom.

Dékány: Sokkal külö-
nen van a dolog, a mint
Megyelméleték véli.

Péter Püspök: Talán
ugyan megveri őket, be-
széld meg jó Dékány?

Dékány: Köszönetet ie-
ne Nagyságodnak Bíró
uram, és az egész város
képeiben azt izeni: Er-
tem úgy mond, és hal-
lom, az ő Nagysága ize-
netit és kívánságát,
hogy t. i. az Erdélyi
Tanítókat kiűzzem
Házamból, de azt bízom,
nem tudokozom, sőt,
minden tisztellel és
emberiséggel leszek hoz-
zájuk.

György Kárdinál: Meg rá-
gattak eb a szíjját.

Dékány: És még azt is monda,
hogy azokat nem mondja
Értnekeknek, sőt vállja
igaz lelki Tanítóknak,
és végre beszédéből ugyan

megértém, hogy azokat
inkább szereti, mint a
vagytokat.

Péter Püspök: Non est
Fides in Parasit, sicut
Discipulus in Parasit. Felső-
ges Háromság Istent! mit
kelljen ezen is gondolni?
Vicarius Pál: Te urasá-
god akaratyából mé-
nyen a Harangozó ha-
rangozni?

Péter Püspök: Nints hi-
remmel.

György Kardinál: Dixony
a mint eszembe veszem a
Biro a Gyüleke harangoz-
tatni küldött. No uraim!
rendeljük, el, ki kivel dis-
putáljon, mert exaktól el
nem szabadulhatunk,
mert íhol jó a Biro Varga
Terentzel (a Dávid Terentz
az Unitariusk első Püs-
pök) Charianus János-
sal, és amax Logicus
Lajossal; a negyedik ottan
mint Olosz Doctor, sőt az
Filen Biro is körtök, vagyom.

Péter Püspök: Dittó! H:
Háromság! a te neved-
ben legyen minden dol-
gunk! Mivel hogy én
jobb ember vagyok, én toab-
halgatók; mert nem
is illik, hogy a felle esze-
lős Embereknek, Farsul
adjam magamat a ve-
telkedésben. Ti disputál-
játok.

György Kardinál: Ha ha!
Ha! Ha! Vigyágoz uramfőrsd
itt a kőzabóist; sőt inkább
Nagyvágódnak legelőszor
is illik, sőt a felle, legyen,
hogy soha dy igazat ne

megértém, hogy azeket
inkább szerettem, mint ura-
ságotokat.

Péter Püspök: Non est
Fides in Parasit, sicut
Piscis in harasit. Felsé-
ges Háromság Isten! mit
kelljen ezen is gondolni?

Vicarius Pál: Te urasá-
god akaratyából mé-
gyen-e a Harangozo ha-
rangozni?

Péter Püspök: Nints hi-
remmel.

György Kardinál: Bizony
ha mint eszembe verem a
Bíró a Gyűlésbe harangoz-
tatni küldött. No uraim!
rendeljük, el, ki kiül dis-
putáljon, most exektől el
nem szabadulhatunk,
mert ihol jó a Bíró Varga
Terentzel (Sz. David Terentz
az Unitariuskok első Püs-
pöke) Charianus János-
sal, és amax Logicus
Lajossal; a negyedik ottan
mint Olosz Doctor, ^{szóval}
Ez a Bíró is kintok, vagyon.

Péter Püspök: Dicsőítsd:
Háromság! a te neved-
ben legyen minden dol-
gunk. Mivel hogy én
jobb ember vagyok, én toab-
halgatok; mert nem
is illik, hogy a felle esze-
lős Embereknek, pársul
adjam magamot a ve-
telkedésben. Ti disputál-
játok.

György Kardinál: Ha ha!
Ha! Ha! Nagyságos Uram firtsd
itt a botkagist; sőt inkább
Nagyságosnak legelőször
is illjen szokása legyen,
hogy soha dy igazat ne

monelhaissan, hogy el
hídjék, és gyökörtáfel
kiáltson.

Péter Pispók: Bizony
jó leszen! tehát én Vargu
Terentzel disputálék,
s ha lehet ugyan igyeke-
sem rajta, hogy helyebb
szellőzök, és hallaniál
először is ugyan deréka-
son megkérdegetem, hogy
szegységetiben szólni be-
tűlön.

Vicarius Pál: Nem fog
ő rajta szegységes uram
az afféle megkérdegetés,
mert ő Vargu.

Pispók: Talán már
te is ott mellette vonszak?

Vicarius Pál: Nem von-
szok szegységes uram
Isten szájára, de jól
tudom minden erköl-
tét selméjének éles vol-
tat.

Péter Pispók: Te György
uram kivel disputálsz?

György Kirdinál: Ugy
atányxom, hogy Kardon
nem félnek, Charianus
Pánastol, de K: Trois
bol mitagada's benne
bizonyen igen félék, de
mimutatónálta' velle
szemben szállek, ostán
bizony hamar meg is i-
tóna ötöt, ha látom, hogy
nem hiszen nekem, úgy
is rem veszem a hint
nevet.

Vicarius Pál: No úgy
legyen és úgy tséke dje,
Megyel med, hogy jó le-

19
igen; mert ha itt mi
most nyerünk, tehát
újjonnan születünk.
De ha mostan vesze-
rünk, (a melytől bizony
igen félek) fel esünk
a jó Bor mellől.

Peter Püspök: No Vica-
rius uram te ki volt dis-
putálsz? arányodé
ha amax classisuegü
Bostival szemben vil-
hattsz?

Vicarius Pal: Istene-
re mondom, hogy vidoul
görögül jól tudok, mint
szinte egy ember. Semet
országban is minden dis-
putatióban tisztességem
volt; de igen félek, hogy
ez uttal ellenk a Súd
a jelen; mert én ez éjél
ar legész Bibliát által
forgattam; de sohult
semmi eröss Bizony-
ságot nem találtam
mellyel a St. Háromsa-
got valójában által-
mazhatnám.

György Kardinál: Bi-
zonyos nem aludtam
az éjél, úgy gondolkod-
tam felelle, de a mint
esemben veszem igen
rossz puszta nyil nélkül
való székben valódo-
zunk.

Peter Püspök: No had-
jatos beket az afele léha
beszédnek, bár csak Pa-
pirossal fejtsátok meg
a pushtat úgy lejjetek
vélle, sürcsön his meg
ijesti az Embert; azon-

10
képpen noha nintsen
igenéss Bizonyságunk
a Bibliában, mellyel
a Sz. Háromságot erősít
sük, de még is ne
mondjak azt, hogy
semmit is nem tudunk
azért crossen kiáltunk.

Vicarius Pál: Köztartam!
vegerd a beszédet, men-
nyünk a Templomba,
mert az Uraimék mind
be gyűltek, és immár
úgy értem, hogy Varga
Berentz és Jakab Pál-
lani a Tridikálloozébe.

Péter Püspök: Istene me-
mondom, hogy ha a szem-
elész is. de oda bizony
nem áll - nő mennünk
el! Te apod hozd el a
Bibliát, im e Sz. Agoston
Doctor könyvet is, hogy
mikor nem érjük a Bib-
liával, találhassuk excel.
No Szent Háromság Istén!
legy mi velünk!

Vicarius Pál: Amen.

György Kardinál: Meny
tel Vicarius Uram, sajtósd
két felé a népet az Uram
előtt, mert ő beteges ember,
nem tiszteghetjük a né-
pet - és a Statust szönye-
gekkel vonasd be, s a dis-
putáló személyeket úgy
rendeljed, hogy szemben
ülhessünk egy mással.
de a szönyegek magán-
sabb seket rendelletek,
hogy inkább halhassa
a Kórség a beszédet a
magos helyről; ha lehet
ne pedig amax Eretnek

21
Pestiacot ugyan elvet
tented.

Vicarius Pál: Meg szer-
zem, majd kifizelt állatom
shányom a népet, ne kis-
sék uraságtok utánnam-
joni; Felszentes Isten! be-
szeg ugyan azok népe gyűlt
ide illyen hamar, be-
szeg ugyan szegények vallom-
ni ezek előtt ma, ha va-
lahogy meggyőztetünk.

György Kárdinál: Eredj
Dékány, menyel, lásd
meg, ha elkiszitette
Vicarius uram a székkel
salkalmatosságokat.

Dékány: Azt kérdik a Pa-
pi Fejedelmek Vicarius
uram, ha bé vonta-e Ke-
gyelme a székkel szö-
nyegekkel?

Vicarius Pál: De azok jo-
nának bé, régen kiseren
vagyunk, az uraimék,
ellentak, várnak, az
ellenkező fél pedig azt
véli, hogy régen fel szöktek.

Dékány: Te uraságtok,
jöjjetek el, mert régen
mindenki kiseren vagy-
unk.

Peter Püspök: Ur Isten
áld meg e gyülekezetet.

Vicarius Pál: Amen.

György Kárdinál: Mi-
nkelölte Nagyságos
uram a vetélkedést el-
kezdenék, tegyen Nagy-
ságod egy könyörgést.

22

Péter Tüprök: Van ozán-
dekom ríá, ha nem
mondod is.

Könyörgés.

Órók Átja, Mindenható
Ur Isen! Át Átja, Isten,
Szent Lélek vagy! Nagy
buzgóságos és alázatos
szível könyörgünk te-
ned mi nyavallyás és
megszomorodott szol-
gaid, hogy minket ked-
ves Fiadot e' mostani
ügyünkben igazságos
Iz: Igédolod és Isten: Szelked-
del a' Te neved dicsé-
rete és igazán való el-
méretre és az hamis tu-
dományokat rontod meg
a mi szájunknak álta-
la, hogy hírünkben ne-
vünkben és házaink-
ban megmaradjassunk.
Amen.

Vicarius Pál: Brevis
oratio penetrat ad Coelum.

Dávid Ferentz: Tiszte-
lendő uraim! Ti néktek,
kik a megfeszült Jézus
Krisztusnak igaz Tagjai
vagytok, szoltek, hogy ve-
lem együtt könyörögjétek
és mondjátok ezt: Ejes. 6.

Könyörgés.

Órók Mindenható Isen!
Mennynek, földnek Terem-
tője és a mi urunk Jézus
Krisztusnak Iz: Átja, és

23
Istene! Kérünk tégedet a
Te szerelmes sz. Fiaid által,
hogy e mi mostani ügyünk
ben adjad nekünk a Te sz.
Selkeket, melynek általa
hordozzad és vezéreljed
a mi bűnöseinket az
Igasságnak megnyilat-
koztatására, melyet a
Bokolbeli ördög, a mi ré-
gi Ellenségünk, az ő dög-
leletes tudományai val-
be fedezett volt, és az Igas-
ságnak utáról eltér-
tet volt. Kérünk tégedet
alázatos szívvel, hogy a
mi megvakult szemeinket
szíveket és szem-
eket világosítsd meg ke-
gyelmeségedből, hogy ők is
az Igasságnak útjára tér-
ve, velünk egyetemben
tiszteljenek és magas-
talljanak, és tartsd meg
a te szentegyháza-
dot a Bokolbeli Ördögnek
ellen, hogy tégedet meg-
ismerhessék egyedül
való Istennékné, sz.
Fiaid által halgass meg
minket. Amen.

György Kardinál: Iste-
nemre mondom, szép
könyörgést tén ez a Var-
ga Ferentz!

Vicarius Pál: Tudom,
én ki Varga Ferentz, félek
rajta, hogy még ma a Suba-
ga alá ne vonnyon és
Püspök uramnak a fona-

24
lat az orrába ne vonnya,
de kérlek meg ne mond
néki!

György Kardinál: Isten so-
teremt! én nem vagyok kis
gyermek.

Disputatio kezdődik.

Péter Tüspök: Minden Ember
ide halgasson! Te hitvány
Erdnek Varga Ferentz
ama hitvány Olasztól mi-
tsoda rühes tudományt
merítettél, mellyel a Ká-
rály o Felsegét meg ruti-
toltad, sőt még Magyar
országban is bekakot il-
lettél a Tudománnyal?
Nőz a most Püünk hal-
lattára tégy Vallást elöt-
tünk hitéről, mert so-
tenemre mondom, hogy
még ma a türet a Ká-
toldra tétetem.

Vicarius Pál: So bizonyra
ra mondom efféle szótól
meg nem ired Varga
Ferentz.

Varga Ferentz: Bizon-
nyára az egész Anyaszent-
egyház Gyülekezetihez, s
Műjedelméhez efféle ik-
telen beszédek nem ille-
nek; mert az Istennek
lelke nem lakozik a
feljavalódott Emberek-
ben; It: Pál apostol pedig
Efes. 1.5. meg tiltja, az
efféle beszédektől az
Embort. Továbbá:

25
Tisztelendő Péter uram
meg markodbasem
fogad a madarat,
már mellyested, szu-
retettel szollunk egy-
másnak nem harag-
god, hogy a mint sz. Pál
mondja mindenké-
gyülhessenek beszédünk-
ből.

Péter Püspök: Sól tu-
dom mit mond sz. Pál
apostol, de én így szok-
tam az offéle Eretne-
keknek szollani, no-
taak erre felely meg a
mire kinteleket ne sa-
varogj mindenfelé.

Varga Ferentz: Hal-
gass rá im meg mon-
dom.

Péter Püspök: De mi
az ordögöt kiáltasz
olyan nagyon, mert
nem taak egyedül vagy?

Varga Ferentz: Ugyan
így szoktam én beszé-
lni, hogy mindenek e-
gyenlő képpen meg-
hallják, mert nem jó
zsákból metskát árulni.

Gál Ró: Hald meg-
taak Péter Püspök uram,
mert azt akarja a köz-
ség is, hogy nyílván szol-
lyanak. mivel azért
gyültünk ide, hogy meg-
értünk a Jámbozókak
beszédet. mert ti sok-
kal többet tettek hozzá,
vagy pedig elverték benne,

25
Tisztelendő Péter uram
meg markodbasem
fogad a madarat,
már mellyeszed, sze-
retettel szollunk egy-
másnak nem hura-
gól, hogy a mint sz. Pál
mondja mindenek
éjülhessenek beszéd-
ből.

Péter Püspök: Jól tu-
dom mit mondt sz. Pál
apostol; de én így szok-
tam az efféle életre-
keknek szollani, no-
taik erre felely meg a
mire kérték, rest-
varog mindenfelé.

Varga Ferencz: Hal-
gass rá im meg mon-
dom.

Péter Püspök: De mi
az ordögöt kiáltasz
olyan nagyon, mert
nem vagyok egyedül vagy?

Varga Ferencz: Ugyan
így szoktam én beszélle-
ni, hogy mindenek e-
gyenlő képpen meg-
hallják, mert nem jó
szókból mánakat árulni.

József Birc: Hadd meg-
tűn Péter Püspök uram,
mert azt akarja a köz-
ség is, hogy nyilván szol-
lyanak. mivel azért
gyűltünk ide, hogy meg-
örtsük a Jámbozók
beszédet. mert ti sok-
kal többet tesztek hozzá,
vagy pedig elvették benne,

26
nem is lehetnek felpi-
resnek, Törvényt.

Peter Puspok: Halgas
te vak Paraszt, mert
nem tudsz te ehhez.

Gál Biró: No Istennem
re mondom, meg látom
még ma te is mi ördög
vagy?

Vicarius Pál: Ugy ved-
teg gonosz Embek, így
szóllasz a Szent Embek
nek?

Gál Biró: Berezeg így
szóllék, még ma tölbet
is hall efféle.

Varga Ferentz: Mi
nem feddödni jöttünk
ide szerszemes uraim, ha
nem hogy egymástól
értkeztünk, és a Kör-
séget jó útra igazítottuk
nevetlőggé.

Gál Biró: Mond el
vak Ferentz uram val-
lásodat, meg látom
én, ha meg nem hal-
gattydik.

Vallástétel:

David Ferentz: Én hiszem
és vallom a Menynek,
Földnek, Teremtőjét e-
gyedül való Istennnek,
Menni, a' ki soha sen-
kitől semmit nem vett,
és senkitől nem függ.
Ő ad mindennek,
minolent, a' kit soha
senki nem látott. -

27
Egyedülvalónak mondom
azért mert Eza. 43. a va-
gyon írva: Te csak egye-
dül vagy egy Isten! És
Gen. 32. Lássátok meg
hogy én csak egyedül le-
gyek egy Isten. - Rom. 16.
Csak az egyedül való
Istennek adassék a di-
cséret. - Halhatatlan-
nak és láthatatlan-
nak azért mert 1. Tim.
6. az iratik, hogy az Is-
ten csak egyedül az
halhatatlan és látha-
talan Király. - Jud. 1.
Ki mindeneknek atyjá-
nak mondatik. Efes.
1. Kierem a Jézus Kristus-
nak Istenét ama vilá-
gosságnak atyját,
hogy adja ti lelkétek
a bűltességnek és ér-
telemnek, Lelkét.
Továbbá: A megfeszít-
tettt Jézus Kristust hi-
zem és vallom az élő
Istennek egytulajdon
Fiának és Magzattyá-
nak, ki által a dicsé-
get és bűnei nnek
bocsánatját is várom,
ki felölt az Isten önnön
maga bizonyágát is tett
az Égből, Mát. 17: 5. Ez
az én szerelmes Fiam,
kiben énnekem min-
den kezembe bított,
ötet halgassátok! Sz:
Pál is azt mondja:
hogy ő nem tud egyebet
a megfeszült Jézus
Kristusnál. -

28
A Szent Szelket pedig ha-
madik személynek, sem
magától való Istennek
nem merem monda-
ni, mert az Istennek,
könyve azt nem tanít-
tya vehett is, hanem
jó lelki esmérettel mon-
dom azt az eposztalok-
kal egyetemben Isten-
nek Serejének, Isten ig-
jának, hatalmossá-
gának, ajándékának
1 Kor. 12. 2. Mos. 1:8. 5 Mos.
ultimo.

Gál Piro. Voha a mi
Plebanusunk többé nem
erzi a mi kenyerünket,
ha ennek ellene mond,
vám olyanok voltanak
mint Péter Püspök uram
is mint a régiek. Ezt
mondotta Vasárnap
a mi Plebanusunk,
hogy ki veti a gyüleke-
zettel azt a ki Erdélyi
ghet tartanak. Oh
hamis Bestiák, kik
meg tiltották, hogy meg
ne esmerjük az igaz-
ságot. Vohadd eltsak!

Péter Püspök. Eren te
vallásodot hamisnak
mondom, mert nem
éleg az Isten vallani
egynek, hanem szükség
hogy személyben ha-
sánnak valljuk és
állattyan egynek,
mert meg vagyunk irva
1. Mos. 1. Teremtésünk Im-
bert a mi kézünkre és

hasonlatosságunkra. Innen nyilván kitettzik a három személy, az az a Szent Háromság.

Továbbá: Sz: Máténál az utolsó részben Kristus urunk így szól: Tanítsátok mindene-
ket megkeresztelvény
attyaunk, Fiunkak
és Szent Léleknek nevé-
ben. Látod itt is meg-
bizonyítottatik a Sz:
Háromság.

Végezetre: Athanasius
és mind a több Doctorok
egy szájjal vallást tesz-
nek a Sz: Háromságról
tehát nekünk is azt
kell követni. A' Jesus
Kristusról pedig a mi-
neműi vallást tették,
a' merő hamisság, mert
az Istennek egyetlen
egy Magzattya, a' ki
örök időknek előtte szü-
letett az Istennek állat-
tyából, és az idő bédlye
vedven, le szállott az
Égből, és emberi testet
vett magára, azért nem
az, az Istennek fia, a'
ki Szűz Mariától szüle-
tett, hanem a' ki ebben
lakott Ján. 1. Az Ige test-
té lett, és testet vett.

A' Sz: Szelket pedig, hogy
Istennek nem mondják,
és harmadik személy-
nek az Istenségben, sab-
ban ismeret nélkül harud-
ni mert az Irástól Istén-
nek mondja, a' mint

Athanasius mondja: Isten az Atya, Isten a Fiú, Isten a Sz. Lélek. Hátod-e hol vagyon megírva 1. Kor. 13. Act. 3. Hát az Irás Istennék mondja mint szintén az Atyát. Evolt az igaz Apostoli Pallás titkellen Varga Ferentz, ha valaha tanult volna.

Gál Piro: Vödé eszed be? En nem vöm eszemben te Máthé Piro! de nem igen tettrik.

Máthé Piro: Miért?

Gál Piro: Azért, hogy csak egy eszes gyermek is eszébe veheti, hogy három Isteneket mond lenni mert azt mondja: Isten az Atya, Isten a Fiú, Isten a Sz. Lélek, bizony így három Isten kéne. De majd többet is halunk efelől, csak halgassunk rá.

Varga Ferentz: Erről mind az egész Anya-szentegyház előtt bizonyítást teszek, hogy a Péter Püspök uram vallása Sz. Iráson kívül vagyon és emberi Találomány.

Előben is: Mert az Isten sohull nem parantsolgya, hogy ötlet három személyben tiszteljük, és nem vözen ex

31
a Vallás az örök életre, mert
Krisztus urunk Ján. 17:3. azt
mondja: Ez az örök élet,
hogy megismerjenek tége-
det amax egyedül való
igaz Istent, nem azt
mondja, hogy tégedet há-
rom személynek, lenni es-
merjenek, mint ő maga
a ti Mesteretek Luther
Martin in postillena
majori Dominica prima
post Pentecostes, azt mon-
dja: Ez az ige: Iz: Három-
ság emberei találma-ny
és mindenkor jobboldal,
ha Istent említették,
helyette.

Vicarius Pál: Bizonyán
is olvastam.

Parga Terentz: Másodszor:
Azok a Bizonyosságok nem
ereszthetik a Iz: Három-
ságot, mert elheszt az-
zal az Igével: teremt-
siünk, nem az Isten-
ségen lévő személyeket
jelenti, és érti, s akarja
megírni, hanem a Te-
remtésnek módját a-
karga megmutatni, a
Felséges Istennek a Vi-
doknak módok, szerint
akár tisztelet tenni
és tulajdonítani. Még
a Diákok is megtartják
ott a szőlés formáját,
noha egy a szőlő, kinek
szőlő, mindazáltal
sokaságot egyre igével
szől: p. o. Nos Ferdinandus,
nos Leopoldus etc.

Továbbá: Kristus urunk
 Jan. 3. meg tartja ezt
 a szellőnek formáját.
 Ha pedig igaz volna,
 hogy a Sz. Háromság le-
 sentette volna a Men-
 nyet és a földet, a jó-
 ne ki belőle, hogy a Sz.
 Háromság volna a Je-
 sus Kristusnak, attya,
 egy pedig négy Isten-
 ség lenne, nem Három-
 ság; mert Kristus u-
 runk mondja Mat. 19.
 hogy az attya (t. i. a Kris-
 tusnak, attya) terem-
 tette az embert férfivá
 és Asszonyi állattá.

Továbbá: Azt mond-
 juk az apostoli Credo-
 ban: Hiszek egy Istenben,
 Mindenképp attyában
 sat. Itt a mennynek,
 földnek teremtését az
 attyának tulajdonítottuk,
 mert nem mondjuk
 az apostolok: Hogy
 hiszek Sz. Háromságban
 sat. mint Hieronimus
 írtette. Ha pedig meg
 kérdnek Hegysémgödet
 róla: kié tértnek
 ezek bizonyoságot? nem
 tudom mit felelni
 rája. Annakutánna
 mi szükség az Eglew
 tanúbizonyoságot tenni?
 Utolsópéldig, nem áll
 itt Sz. János egyik Szentől,
 hanem a két emberölt
 és megfeszített mi
 írttunk. Act. 15.

33
Vicarius Pál: Mondom
én kégyelmednek György
uram, hogye' minket has-
san lehet a' kutafá-
lá' vissen.

György Kardinál: Is-
tenségemre mondom, szíri
feleleket tön ez a' hit-
ván Varga nemzet. de
soha dyligazat ne mond
haszon, hoggy helyet ad-
junk neki.

Vicarius Pál: Nem
halledi mit suttognak
ide hátra a' Paraszok?

György Kardinál: Mit?

Vicarius Pál: Azt hoggy
ki kell minket üzni
az Országból.

György Kardinál: Nem
lehet áll a' kövér Soha-
lála.

Varga Ferentz: De jó
Péter uram! bizonyított
meg a' háromszádot helyes
és tökéletes bizonyítá-
sokkal, mert halván
ért a' hosszúas vizszo-
nást, sokaknak resztet
az inok, úgy várják a'
dolog kimutatását.

Péter Püspök: Nem
meg bizonyítottam elég-
gés? a' kinek egy, holtó
nem elég, annak több
sem elég. En beteges
Ember vagyok sokat
nem beszélhetek.

Gál Bíró: Bárart se-
szottottad volna, mert
igen hamar kiuték a'

34
márkából.

Péter Püspök: Jó György
usam! Jól vagy hozzá te is, de
jól magad meg gondol-
va szól, hogy hallani
ajánlok, legyen ne essék
sajtok.

György Kardinál: Nem
hallom csak mellettek légye-
tek, te is Vicarius uram!
mikor vidolul szől mel-
lettem légy és felel meg
mert én ahhoz nem tudok.
Oh Istenem! ha kard-
ra kellene menni, né ta-
lán még rostánok sem
lenne jó a bört, úgy to-
lekedneim velle.

Vicarius Pál: Semmit
ne felel.

György Kardinál: En-
ta Kristus János felel dis-
putalok Charianus Já-
rossal.

Vicarius Pál: Meg lehet
látton.

György Kardinál: Isten
nek akarattalból erössen-
meg bizonyítottok a Sz. Hi-
róságot szép válogatott
bizonyosságokkal, a mint
mihemágon meghallak
Meggyehetek, Varga
Terentznek a száját
éi dugók el annyira
hogy meg nem ufo, hi-
stem az Isten, hogy te is
meg ma hitván Pa-
raskai Pap szegyet val-
last miattam, a ki ta-
gaddal a Jiu Istennek

Isteneségit!
Csal. Biró: Ezám a
harag Bestiáknak az o
hasznosságok, im. az I
centre mondom, a kit
látok, és fülünkkel hal
lók vissza harudják
s mondják, hogy meg
győzték Ferenté uramat!
Oh hamis Bestiák! mi
ért ilyen haragok? meg
nem bizonyíthatók azt:
Háromságot, ahol mégis
azt mondják, ők győzték
meg. Ur Elen! miért nem
efestesz egy ellény költ
reájuk?

Matthé Biró: Soha bizony
en ezután meg az igaz
beszédet sem hiszem el,
és mártól fogva soha sz.
Háromságot Isten nem
említlek - meg látod
Biró uram! mit tselek
stem az én Panommal
hadd vegyék el tőlem a
disputációt, most nem
szollok.

György Kárdinál: So
jó Charianus János uram.
mivel hogy te a régi sz.
Atyák háza Irabától el
szakadtál, és a teljes
sz. Háromságnak ellene,
mondottál, stámadtál.
az egész Gyülekezet előtt
meg disputálok én te
velled és tölled ilyen
kérdést kérek: Kitor
da az élő Istennek égis
len egy Ista?

36
Charianus János: Az
elő Istennek egytelenege
fia a meg szentített
Jesuskristus, a kit az
Isten halottaiól feltá-
masztott. Act. 3: 15. 1 Kor.
1: 23. Az Abrahamnak,
Isáknak, Jakóbnak Is-
tere, az ő Fiát, a Jesust
feltámasztotta, kit tő
elárultatok.

György Kárdinál: A
meg szentített János Kris-
tus mondod-e Istennek
Fiának lenni?

Charianus János: Istén-
nek és embernek vallom.

György Kárdinál: Miért
vélled Istennek?

Charianus János: El-
sőtlen is azért mert Esai.
7: 9. velünk való Istén-
nek és erős Istennek
mondja azt, a ki szűz-
től született, ezt Sz: Pál
Rom. 9. áldott Istennek
mondja lenni.

Mátyás: Istennek
mondom a Sz: Szentnek
meg szentelésre s attól
való fogantatására
nével, nem különben
a feltámasztásra néve
is, mely okokért nevez az
Irás is Istén Fiának.
én is ezekért Istentől
való Istennek mon-
dom.

György Kárdinál: Talán

37
csak idő szerint való Istennek mondod?

Charianus János: A Testet idő szerint valónak mondom, mert bizonyos időben született, de az Istenséget, a ki a Testben volt örökkévalónak lenni mondom.

György Kárdinál: és ~~Biz~~ Mariától született. Ezt mondod-e te Istennek, Fiának lenni?

Charianus János: Igen is art.

György Kárdinál: Eretnek vagy, mert az Istennek, ~~De~~ az, a ki örök időknek előtte született.

Charianus János: De hogy lehessen az?

György Kárdinál: A ~~szellemnek~~, Földnek, Tengernek teremtése előtt, vagy minden időknek előtte, az ettya Isten megtekinté önmaga nagyának állapottját, szülén, ez lön az Istennek Fia, ki az Istenséget magadik semélyének nevezeték; és ~~állan~~ örökkévaló megátit való mint az Isten, és ezen Fia leszálla az Égből, fel öltözék emberi Testbe, és ez az Istentől született Fia az Istennek Fia. Mat. 5. Fán. 1.

Gál Bíró: Jóhán

38
eddigert a Tiut nem
taptam, studni sem
akarom soha is.

Matthé Bixó: Halgass
jól a gal uram, his-
suk mit felel erre a
nos uram. —

Charianus János: Isha-
nem esmerték a Sz. Angyalok,
sem a szent atyák, sem a
Profeták, sem az Apostolok,
sem az Evangélisták, sőt
a Tiut, sem nem istak effe-
löl sohull az egen Sz. Irás-
ban; nintsen azért az ha-
talmos Istennek több fia-
ennél, a ki Sz. Lélektől fo-
gontatott, Szüz Máriától
született, — extigerte volt né-
künk az hatalmas Isten,
meg is adta az utolsó időben
mint meg vagyunk irva Luk. 1.
Az Annyal is erről szoltott
Máriának: Im fogadsz
Méhedben és szülsz Fiát és
a nagy lénen, és a legfel-
segebb fiunak hívattatik.
Láthatja meg ha ugy
vagyon!

Vicarius Pál: Nintskü-
lönben. —

Charianus János: Jan.
3: 16. az iratik: Ugy szereté
Isten a világot, hogy az
ő egyetlen egy Fiát adná
érte, hogy minden valaki
hiszen ő benne, el ne ves-
sen, hanem örök élete
legyen. És miképpen
Moses felemelte az ista

39
bogyót a' Jusztaban, sin-
ten egy kell felmagas-
taltatni az Embernek Fi-
ának is Rom. 8: 32. Ki
meg az ő tulajdon Fi-
ának sem kedvexelt
Kor. 1: 13. Ki megraba-
ditott minket a' sötét-
ség hatalmából és al-
tal vitt az ő szerelmes
Fiának országába, kibem-
váltásunk vagon az
ő vért által. De hogy
jobban megértse az
Istennek nem volt olyan
Fiá, a' ki vért ki nem
ontotta a' keresztjein,
és a' ki szesznyi állatt
magva nem lett volna.
Gal. 4: 4. De minékutan-
na el jött volna a tel-
jes idő, ki bocsátta I-
sten az ő Fiát, ki szesz-
nyi állattól lett. A' Ke-
resztseg idején is szó hat-
latott az Egből: Ez az
én szerelmes Fiam! Nem
azt mondja itt az Isten,
hogy ebben a' Fiában va-
gyon az én Fiam, sőt
ugyan kéromlást szol-
gász Kardinál uram!
hogy ebben a' Mariától
született Fiában mon-
dod lenni az Istennek
Fiát - nem olyan volt
a' Kuz Mariá, mint
te rajta a' ezimeres
Köztös, abban nyugott
meg az Istennek lelke
a' ki Kuz Mariától szü-
letett Eph. 1: 1. A' Dicső-
ség

40
nak is ilyen értelmek,
vala a Kristus felől,
mint im. Kardinál u.
ramnak értelme, mert
ők azt mondták neki:
Hogy volna te Istennek
fia, nemde nem tud-
juk-e, hogy te az Isten
szó fia vagy?

Gil Piro: Egy hitván,
rossz, csúnya Pap vagy te,
még sem akarsz meg elé-
gyni ezzel a Kristus-
sal, a ki az Isten. Silektől fo-
gontatott, szűz Máriá-
tól született, és értünk
megfeszített.

Maté Piro: Soha nem
hallottam, hogy még más
is legyen ebben a Mária
fiában; bizony ha szin-
tén úgy volna is mind
Lepók, odnának a Bes-
tiák, hogy nekünk nem
mondták, hanem csak
maguknál titkolták,
bár ők legyen, soha én
réám ne töltyék, elég
nekem a Isten. Silektől
fogontatott fia, az Isten
szója állat magva.

Charianus János:
Bizonyítsd meg Kardinál
uram letűs szerént, hogya
Mária fiában lakott
az Istennek fia!

György Kardinál: Atka
Inasustól fogva mennyi
ők tudós emberek bel-
tak, mind úgy értették,
ert csak titket vált el
a pokolbeli ördög az igaz

41
tudománytól.

Charianus János: Atha-
nasiunól fogva a meny-
nyi tudós emberek és
Doctores voltak, ha mind
felakasztották volna
magukat, felakasztá-
nádé te is magadot?

György Kardinál: Nem
akasztanám, sőt ha más
felakasztaná is bannám.

Charianus János: Hát
miért követed az ő bolond-
ságokat ha schult nintu
a Bibliában, sőt még
mondani is éktelen de-
log.

György Kardinál: Megli-
xipnyítottam hogy a Testnek
előtte is látható formá-
ban volt és még jelent.
E' hozta ki Egyiptomból
az Istennek népet, a tűz
és Kőd oszlopa pedig
volt a Kristus Exod. 3:13.
Num. 14. Ezeket sz: Pál
1. Kor. 11. a Kristusról
magyarázza. És ő ma-
ga Kristus urunk is
att mondja: Minek előtte
Abraham volna, én va-
gyok. Ezekkel azért meg-
bizonyítottam, hogy nem szaz
az Istennek Fia, a ki
Mária-tól született,
mert az akkor nem volt,
mikor a Vidék Egyiptom-
ból kijöven, által men-
tek a veres Tengeren.

Charianus János: Csu-
dálkozom, hogy olyan
bölcs ember vagy, és főké-
p.

pen Kardinál lévén, nem
szeggyelled ilyen gyermek
modra szállani, olvas
tadé Act. 7: 36. hogy nem
a' Fiu által hozta ki
Isten a' Vidókat Egyip-
tomból, hanem az ő
Atyagala által, a' vezér-
lette őket, azt mondja
Vt: Pál: hogy még a' Tör-
vényt is Atyagala által
hozta ki.

Továbbá: Mit mond
Vt: Pál tudodé Vid. 1. ? Hogy
az Isten regenséskép
szollott az Atyáknak, a'
Proféták által; de az
utolsó időben szollott
nékiünk az ő Fia által.
Tudodé, hogy itt nyilván
mondja, hogy azok az
utolsó időben szollott
az ő Fia által. Mit
vársz, hogy láthat ilye
s téve?

Gyal Birt: Am bizony
maga meg nem munda sa-
czára Pap.

Cherianus János: Hogy
pedig Vt: Pálra fogod
1. Kor. 10. - Vt: Pál szeggyanott
azt mondja: A' Kőszik-
la, a' melyből ittak vala,
árnyékosla a' jövőd
Messiast. Hogy pedig a' Vt:
János irásából jól meg-
érted a' dolgot holott
Krisztusunk igy szoll:
Minek eltté a' braham
olna, én vagyok, Jan. 8: 58.
a' ti Kertettek Kalvinus
János igy magyarázza, hogy
szeggyanott volt.

43
Szál Pire: Istennek kegyel-
messigéből az utolsó idő-
ben nyilatkoztaték, ki az
Istennek Jászosa, és a
kettőnek szájokot immár
be dugták. Isten Ferentz
uram Chárianus uram
mal.

György Kárdinál: Azt kér-
delek tőled: A Teremtés-
ben ott volt-e a Kristus?

Chárianus János: A Test
ott nem volt; de az Isten
seg teremtette a Men nyet
és földet a ki a Krisztusban
volt, mert maga mondja:
Az alga en bentiem vagyon
és én az alga benti. Már pedig
ha azt kérded: Ha ott volt
a Isten a Teremtésben?
Ilyen, mintha kételked-
nél az Esaiás beszédében,
a ki azt mondja, hogy
csak egyedül teremtette
Isten a Men nyet és földet.
Esa. 44: 24.

György Kárdinál: Ha a
Isten nem teremtett semmit?

Chárianus János: Igen is
teremtett; de inkább
tudsz te a tengeri pengő
Kotsikhoz, és a Paripa
tartáshoz, mint a Sz:
Grashoz; de hollyas
réa, im meg mondok
mit teremtett a Kristus;
az etdában való rom-
lásunkot, kit a Sátán
meg rontott volt, azt a
Krisztus ujrolag teremter-
te mint 2. Ábr. 5: 17. Ha
ki a Krisztusban vagyon

111
új teremtetett állat az; -
Eszücs pedig ugyan
romlásnak megújította
nak monaja feshija.
A Krisztus nem e' latho
to világot teremtetle, ha
nem a' lathatatlant
melget most csak hittet
vátunk, s nézünk.

Gál Bire: Mint tették
néked elláté uram a'
János uram beszéde?

Máté Bire: Elannyira
tették, hogy mindketlen
ittan elhalgatnám a'
Jánosok beszédét és ha
lehet, ha minden mor
hámat elköltöm is, de
ilyen Predikátorom leszo
és amaz régi álmodokot
minol elzom töllem,
mint hamissakat.

Gál Bire: En is beszéllek
az uraimékkal a' Diszpu
tatio után, én is a' lepre
kapára három a' mi
énk. De hallgassuk
meg csak, mint jár ama
kevély Vicarius Doctor
urammal. mert immár
Kardinál György régen
kifejezede a' belőle, mint
szintén a' az hegedűs,
a' ki mind szájával
mind vonójával egy
aránt huzza.

György Kardinál: Kin
től elrekelek, nem szol
hatok.

Charianus János: Enné
kem pedig meg most mi
lik megjobbn a' torkom.

45
Gál Biro: El rekedel, mert
az igazság előtt nincsen
vánnemmed.

Chárianus János: Hogy
Maga Istent, Isten Istent és
Ist: Silek Istent vallasz,
hol vagyon a Ist: Irásban
a Isten Istent?

György Károlinál: Ist
Isten Istent kérded?

Chárianus János: Ist kérdem.

György Károlinál: Rakva
ad egész Ist: Irás velle.

Chárianus János: Mutasd
meg hát hol vagyon, mert
nem látok sem.

György Károlinál: Nagy
dolg az!

Gál Biro: Mutasd meg
tsak János uramnak,
és György uram!

György Károlinál: Holde,
néked kezdették.

Gál Biro: Nekem úgy kez-
dtek mint másnak,
várd rád tsak, majd job-
ban beszéllek, hadd
végezzék János uram a be-
szédet.

György Károlinál: Lám
Isten Istennek mondja
magát.

Chárianus János: De az-
nán is tudjuk, ha nem
mondandó is, de a
Isten Istent mutasd meg
nekem.

György Károlinál: Azt a
kérdésed te, hogy minde-
nekét ki fejtse a Ist: Irás
azt várd tsak!

46
Charianus János: Valami
a mi idvessegiünkre
való, meg vagyok irva a
Sz. Írástban.

Vicarius Pál: Igazat
mondasz János uram!

Charianus János: Az
egész Anyaszentegyház
előtt bizonygathatok,
hogy Gyógyuram meg
nem bizonyítható a Szu-
perstenséget a Sz. Írástól

Gál Biro: Hála legyen
a hatalmas Istennek,
hogy az ortáttanembere-
ket meg segyemti.

Vicarius Pál: Törsé-
ges Isten! borzong szeretet-
len nap volt ez miné-
pünk, de majd én is
hozza fogok, valamint
járom, velle. No szerelm-
uraim! ne csudálko-
zik Hegyelmek, rajta
hogy a tárgyak megyő-
tek minket, hanem
tulajdonítsák nyomo-
rult betegségeknek;
mert Pál uram
mindenkor beteges,
Kardinal uramnak
pedig mindenkor meg
hűl, ebben a hónapban
a feje, most is a jutott
kéje.

Hát Biro: Tellek hogy
meg ma a tied is meg
hűl, vord tsak.

Vicarius Pál: No Doctor
uram, az uraimnak az
Ágyról és Fűről eleget
disputálnak; misia

117
H: Lélekrol egymás között ér-
tekezünk. Mit kérdem a-
zért: A H: Lélek az Istenre
rént mondhatnánk olyan
Istennek, mint az Atya
Isten?

Doctor: Vicarius Urám! ha-
gass rá, imé meg felelek:

A H: Lélek olyan Istennek,
mint az Atyát mondani
nem lehet, s nem is illik,
mert a H: Lélek az Atyától
van, de az Atya senkitől
nintsen, és de semmit egye-
bet nem telexzik, hanem
a mire az Atyától botvát
toltik, állasz-e ennek vagy
nem?

Vicarius Pál: Azt jól tu-
dom, hogy az Atya senkitől
nintsen, és hogy a H: Lélek
is az Atyától ragyon.

Doctor: En sokat nem
szollok, mert látom, hogy
az uraimék is lassan
lassan oxolnak, de csak
im e kérdésre kérlek,
melyre ha meg felelsz, és
deget teszel felelem, en ma
is mellétek állók, ha el-
lenben meg nem felelhetek.
Te is aly mit mellétek.

Gál Biro: Istenemre
mondom keresztet ez!

Vicarius Pál: Ha neked
meg nem felelek, esküszöm
az élő Istenre, hogy ma
mellétek állók.

Doctor: Segélőszó bizo-
nyítsd meg az új testa-
mentumból, hogy a H:

48
Lélek harmadik személy
legyen az Istenségben?

Vicarius Pál: Betű szerinti
kívánság, illejen módon,
hogy a' Isten: Lélek, harma-
dik személy legyen?

Doctor: Azt kívánom.

Vicarius Pál: Kérhetse
meg Kardinál uram Püs-
pök uramot, ha olvastát
valahol a' Isten: Írásban,
mert én soha nem olvas-
tam?

Péter Püspök: Nem emle-
kezem rá, ha olvastam
valahol, vagy nem?

György Kardinál: A' Doc-
toroknál olvastam, de so-
ha nem olvastam a' Pro-
fétáknál, sem Apostolo-
knál, sem az Evangélis-
táknál.

Vicarius Pál: Jó Doctor
uram! én igazán meg-
vallom, hogy én a Bibli-
ában soha sem olvastam,
hanem a' Doctoroknál
ha azt bevénné.

Doctor: Nem veszem bízon-
y, mert az Istenség tya-
sintegyházát nem akar-
juk miu érjitteni s
ékesíteni emberitalál-
mányokkal.

Gál Bíró: Ur Isten! ha
a' többi is így fejtegetné
meg Doctor ur, mint ez-
tet, majd meg nyerhet-
nök Istennél.

49
Doctor: Másodszor azt kér-
dem tőled: Hogy valami-
kor a' H: etyák bizonyos-
teki a' H: Lélek Istennek
és a' Proféták, s apostalok
imádkozláké néki?

Vicarius Pál: Nem jut
eszembe, hogy draslam vol-
na.

György Kárdinal: Igen
Hélek rajta, hogy Vicarius
uram az Erdélyi moslé-
ket fel ne tassa.

Doctor: Erről bizonyoságot
teszek Herestyenék!

Pál Bíró: Bizony igen is
uram! 'Ur Istén! Váld
meg a' Doctort, mely bört-
ven meg fogja a' Vic-
ariust!

Doctor: Harmadszor azt
kérdem tőled: Hogy belá-
szerént mutasol megere-
ket a' H: Drasból.

Vicarius Pál: Act. 5. 6. - 2. Köt.
12. vagyon valami bizony-
ságunk, de tudom, hogy
arról megfelelték! 'En
igaz belásem esmerete sze-
rént, és Isten szerént szot-
lok, hogy soha nem dras-
tam!

Doctor: No etyáimiai
Herestyenék, adjunk há-
lát az Istennek, mint mi
kegyes etyáinknak, ki ez
mai napon irgalmas-
ságából az ő H: Igét mi-
közöttünk, ilyen igen meg

világossá, az o ellense-
geit meggyalarta, és kér-
jük a Belsőget, hogy en-
nek utánra is napról
napra jobban jobban meg-
világossítsa az o Sz: Igéjét
és annak bármely gya-
lára meg.

Varga Ferentz: So-
vicarius uram! Kely fel on-
net a' szöveges felelő-
es jöjj ide a' megfeszült
Jesú Krisztus szőlőjé köré.

Vicarius Pál: Tisztelen-
do uraim! Ferentzenek!
Kitsinek és nagyok meg-
halgassatok! Vallom
igaz lelki esméretem sze-
rent, hogy a' pokolbeli
ördög a' Sátán a' mi
ellességünk, az Istennek
igaz hitét elteremtette vala-
his elöttünk tévágta volt,
hogy mi a' mi kegyelmes
Istenünkhez ne juthat-
nánk és vallom, hogy
mind az ideiglen nagy-
vakosságban és tudatlan-
ságban voltam, és inkább
ragaszkodtam az ember-
vilálmányhoz, hogy nem
mint az Istennek, tisz-
ta Sz: Igéjéhez, melytől
e mostani órában el-
akart szabadni, és az
Istennek Sz: Igéjéhez ra-
gaskodni, minden
gyalázatot inkább aka-
rok a' Kegyelmetek sze-
mei előtt magamra vá-
lalni, hogy nem mint
az én Istenemhez ilyen

51
éktelen nevezetekkel tisztel-
telni és vallást ténnek
Kegyelmezetek előtt, hogy
az Isten háromnak
vallani semmilyében,
emberi találkozás,
mellyel az Isten inkább
közszantjuk, hogy sem
mint tiszteljük.

Továbbá: Más öröktől
fogva való Isten keres-
ni a Szűz Máriától szá-
letett Jenson kívül, sem-
mi nem egyéb, hanem az
Istennek igéretit az
Aszonyi ástát magvát
megvetni, és Istennek
akarattya ellen keremi
Idősejét.

Az Isten Lélek felől kü-
lömbet vallani, mint
az Irásban vagy,
semmi nem egyéb, ha-
nem Isten ellen való
éktelen káromlás, mert
Kristus Urunk elment
menetelt után 328
esztendővel a Nitz-
nambeli gyűlésben
találták, hogy pedig
a Isten örök től fogva va-
ló Isten és egyenlő vol-
na az Atyával, és hogy
mindeneknek előtt
született volna az Os-
tennek elláttyából,
ugyanazon városban
annakutánna 13 Esz-
tendő múlva. Ismét hogy
a Sz. Lélek harmadik
semely volna a Sz. Há-
romságban. Olvasd meg
erről Funclius Zánost

Lib. 1. Cap. XXV. Eusebiust ⁵²

Lib. 10. Cap. XXV. Azért ma
Kegyelmetek előtt ellenaka-
rák mondani, és fel is kelek
közülletek, és a nagy J^u
termek: nevére kérek,
hogy e' mai napon a' me-
terisben legyek példaitok
és velem együtt esmerjétek
meg a' megfeszített J^u
X^ustust.

Pál Bíró: Ur Isten! a' ne-
ved dicséreted örökkön
örökre! mi is Vicarius
uramot egész városostól
követtük.

Chárianus János: Ull
ide Vicarius uram
Ferentz uram mellé.

Dávid Ferentz: Jójj
ide Vicarius uram mel-
lém, és ugyan a' vicari-
usai név is övék legyen
nekünk, nem kell, az
apostolok sem voltak
vicariusok.

Vicarius Pál: Nem
tanom, övék legyen
örökre, nekem nem
kell oha!

Vege

A Debrecen, diputa m'abolatena
a XIX. a. vep'it.